

Sygn. akt **II AKa 128/12**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie, II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Piotr Brodniak
Sędziowie:	SA Stanisław Stankiewicz SA Stanisław Kucharczyk (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sądowy Jorella Atraszkiewicz

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej Barbary Rzuchowskiej

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2012 r. sprawy

R. G.

o zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie

z powodu apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie

z dnia 15 maja 2012 r. sygn. akt II Ko 5/12

I. zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy, uznając apelację pełnomocnika wnioskodawcy za oczywiście bezzasadną,

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. D. M. kwotę 147,60 (sto czterdzieści siedem i 60/100) złotych z VAT, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu odwoławczym,

III. koszty postępowania ponosi Skarb Państwa.

Sygn. akt II AKa 128/12

UZASADNIENIE

Wnioskodawca R. G. domagał się zasądzenia kwoty 20 000 zł na podstawie art. 552§2 k.p.k. za niesłuszne tymczasowe aresztowanie z powodu wydania orzeczenia o jego przedłużeniu przez nieuprawniony do tego Sąd Rejonowy w Kołobrzegu.

Prokurator domagał się oddalenia wniosku.

Wyrokiem z dnia 15 maja 2012 r. Sąd Okręgowy oddalił wniosek.

Powyższy wyrok zaskarżył pełnomocnik wnioskodawcy. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił, na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k., obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść rozstrzygnięcia, tj. art. 598§1 k.p.k., polegającą na przyjęciu, iż okres pozbawienia wolności poza granicami kraju, w przypadku wydania Polsce osoby na podstawie ENA, nie ma znaczenia dla oceny okresu trwania tymczasowego aresztowania na podstawie art. 263§4 k.p.k., podczas gdy winien on zostać zaliczony przez organy wymiaru sprawiedliwości podejmujące decyzję w przedmiocie przedłużenia okresu tymczasowego aresztowania.

Mając powyższe na uwadze wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie wniosku R. G. i zasądzenie na jego rzecz zadośćuczynienia za niewątpliwe niesłuszne tymczasowe aresztowanie ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy jest oczywiście bezzasadna. Podobnie należy również potraktować uwagi wnioskodawcy zawarte w pismach procesowych kwestionujących zasadność zaskarżonego wyroku.

Już na wstępie rozważań zauważyć należy, iż stanowisko Sądu Okręgowego znajduje pełne odzwierciedlenie w poglądach piśmiennictwa i orzecznictwa wyrażających jednolite zapatrywania, iż bieg terminu tymczasowego aresztowania wobec osoby przekazanej na podstawie Europejskiego Nakazu Aresztowania rozpoczyna się z chwilą przekroczenia przez tę osobę granicy RP. Tak wypowiedział się m.in. SA w Szczecinie w postanowieniu przywołanym w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (k. 148-153) oraz SA w Lublinie w postanowieniu z dnia 27 kwietnia 2011 r. II AKp 13/11 LEX nr 895938, OSA 2012/8/14-16. Takie poglądy wyrażają również wszyscy komentatorzy do Kodeksu postępowania karnego z 1997 r. oraz przedstawiciele piśmiennictwa i to przy interpretacji tak przepisu powołanego przez Sąd I instancji za podstawę rozstrzygnięcia - art. 598 k.p.k., jak i przy omawianiu art. 607f k.p.k. czy art. 265 k.p.k.. Przywołać tu należy opracowania: pod red. P. Hofmańskiego i innych wyd. 4, teza 4 do art. 607f i t. 3 i 4 do art. 598, Legalis, G. Jaworskiego t. 6 do art. 607 f i do art. 598 t. 1-3, Lex, S. Steinborn t. 5 do art. 607f i t. 2 do art. 598 k.p.k., Lex, T. Grzegorzcyka, t. 1 do art. 598 i t. 1 i 2 do art. 265 k.p.k., Lex, T. Boratyńskiej i in., t. 4 do art. 607f k.p.k., Legalis, L. Gardockiego, t. 1 do art. 598 k.p.k., Lex, R.A. Stefańskiego, t. 2 do art. 265, Lex i tenże autor, w: Terminy tymczasowego aresztowania w sprawach, w których przejęto ściganie lub nastąpiła ekstradycja, Prok. i Pr. 1995/11-12/131-135, L. K. Paprzyckiego, t. 1 do art. 265 k.p.k..

Za takim stanowiskiem, jakie przyjął Sąd I instancji, a wyrażanym w przywołanych pozycjach judykatury i doktryny przemawiają tak racje jurydyczne, jak i praktyczne. Zauważyć należy, niejako w odpowiedzi na zarzut skarżącego i uwagi wnioskodawcy, iż wprawdzie w rozdziale 65a k.p.k., regulującym wystąpienie do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przekazanie osoby ściganej na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, nie ma odpowiednika art. 598 k.p.k., znajdującego się w rozdziale 64 – Wystąpienie o wydanie lub przewóz osób ściganych lub skazanych przebywających za granicą oraz o wydanie przedmiotów - dotyczącego biegu terminów z art. 263 k.p.k. od chwili przejęcia ściganego przez właściwe organy na terytorium Polski, a zamieszczone zostało jedynie unormowanie dotyczące zaliczenia okresu faktycznego pozbawienia wolności za granicą na poczet orzeczonej lub wykonywanej kary pozbawienia, to jednak nie ma przeszkód prawnych, a względy systemowe i celowościowe w sposób oczywisty przemawiają za takim stanowiskiem, jakie zajął Sąd Okręgowy. Nie ulega też wątpliwości, iż przecież okresu pozbawienia wolności w państwie wykonania ENA, i to na podstawie orzeczenia państwa wykonania ENA, co miało miejsce w przypadku wnioskodawcy, a przy tym i odbywania w tym czasie również kary orzeczonej przez sąd państwa obcego, o czym sam zeznaje (k. 371), nie można uznać za tymczasowe aresztowanie na podstawie postanowienia polskiego sądu. Jak przyjmuje się jednolicie w judykaturze i piśmiennictwie, i Sąd odwoławczy poglądy te w całości podziela, nieracjonalna byłaby konstrukcja polegająca na tym, że okresy przewidziane w art. 263 biegną także w czasie trwania procedury wykonania ENA w innym państwie członkowskim, skoro polskie organy nie mają żadnego wpływu na czas trwania tymczasowego aresztowania w tym państwie i brak jest podstaw do obciążania polskiego organu konsekwencjami niedostatecznie sprawnego postępowania w przedmiocie wykonania ENA za granicą, które nierzadko ma miejsce. Ponadto, gdyby uznać pozbawienie wolności w państwie wykonania ENA za tymczasowe aresztowanie, to przecież art. 607f k.p.k. byłby zbędny. Ponadto ścigani na podstawie rozdziału 65a znajdują się w podobnej sytuacji,

jak wydawani w trybie rozdziału 64 k.p.k.. Zatem położenie, w jakim znajdował się ścigany - pozbawienie wolności w państwie wykonania ENA na podstawie orzeczenia państwa wykonania ENA (a przy tym i odbywanie kary z wyroku sądu zagranicznego) i brak w rozdziale 65a odpowiednika art. 598§1 k.p.k., nie stanowią dostatecznej podstawy do przyjęcia odmiennego poglądu, od tego, jaki zaprezentował Sąd Okręgowy, a więc takiego, jaki przedstawia w apelacji pełnomocnik i w swoich pismach wnioskodawca.

Poza tym nie stoją temu (poglądowi wyrażonemu przez Sąd I instancji) na przeszkodzie przepisy decyzji ramowej, lecz w całej rozciągłości go potwierdzają. Podkreślić bowiem należy, iż przecież wydanie ENA przez sąd polski nie jest jednoznaczne z orzeczeniem o zastosowaniu tymczasowego aresztowania w państwie i przez państwo wykonania ENA, wobec osoby, która ma być wydana w trybie nakazu. ENA wydany przez sąd polski nie stanowi podstawy zastosowania wobec osoby ściganej tymczasowego aresztowania w innym państwie członkowskim. Orzeczenie w przedmiocie zastosowania tymczasowego aresztowania bądź innego, nieizolacyjnego środka zapobiegawczego wobec osoby, której nakaz dotyczy, należy do sądu jego wykonania (sądu zagranicznego). Zastosowanie środka zapobiegawczego nie wynika tu zatem ani pośrednio z faktu wydania postanowienia o ENA, ani z postanowienia wydanego w państwie wydania nakazu, lecz z orzeczenia o zastosowaniu środka zapobiegawczego pochodzącego od właściwego organu sądowego państwa wykonania ENA. Nie ma tu potrzeby uzupełniania postanowienia o wydanie na podstawie ENA postanowieniem o zastosowaniu środka zapobiegawczego, bowiem z decyzji ramowej wynika nakaz orzeczenia w tym przedmiocie przez organ sądowy państwa wykonującego z urzędu, jeśli dostrzeże on potrzebę zastosowania środka zapobiegawczego. Podkreślić należy, iż decyzja ramowa nie statuuje wymogu zastosowania środka zapobiegawczego (tymczasowego aresztowania ani innego nieizolacyjnego) wobec osoby, której dotyczy europejski nakaz aresztowania. Jak wynika to z art. 12 tego aktu prawnego organ sądowy państwa wykonania ENA podejmuje decyzję, czy osoba ścigana powinna zostać pozbawiona wolności zgodnie z prawem państwa członkowskiego wykonującego nakaz. W myśl powołanego wyżej przepisu osoba ta może być zwolniona w dowolnym terminie, zgodnie z prawem krajowym państwa wykonania, pod warunkiem, że właściwy organ tego państwa podejmie wszelkie środki, jakie uważa za niezbędne, aby zapobiec ucieczce tej osoby. Powyższe w sposób jednoznaczny przemawia również za tym, iż okresu pozbawienia wolności R. G., poprzedzającego przekazanie go polskim organom ścigania, a więc przed 13 sierpnia 2009 r. nie można zaliczać do terminów przewidzianych w art. 263 k.p.k.. Należy zatem stwierdzić, iż w stosunku do wnioskodawcy terminy przewidziane w art. 263 k.p.k. biegły od dnia 13 sierpnia 2009 r.. Wobec tego podważane przez skarżącego i wnioskodawcę postanowienie Sądu Rejonowego w Kołobrzegu o przedłużeniu tymczasowego aresztowania z dnia 3.06.2011 r., zmodyfikowane postanowieniem z 10.06.2011 r., jak słusznie przyjął Sąd Okręgowy, zostało wydane przez sąd właściwy rzeczowo i bez naruszenia przepisów rozdziału 28 k.p.k..

Podkreślić należy, iż postulowana przez pełnomocnika wnioskodawcy i wnioskodawcę interpretacja art. 598 k.p.k. nie prowadzi do takich wniosków, jakie stawiają skarżący i to nie tylko z powodów przedstawionych wyżej. Redakcja art. 598 k.p.k. wskazuje jednoznacznie, iż jego §1 należy odnosić do orzekania przez sąd o przedłużaniu tymczasowego aresztowania. Natomiast §2 tego artykułu jest wskazówką, jak należy ustalać okres faktycznego pozbawienia wolności za granicą przy rozstrzygnięciu na późniejszym etapie procesu, a mianowicie przy zaliczaniu na poczet kary pozbawienia wolności okresu tymczasowego aresztowania i zatrzymania za granicą na podstawie wniosku ekstradycyjnego, bądź również na podstawie art. 607f k.p.k., gdy ścigany był pozbawiony wolności w państwie wykonania nakazu w związku z przekazaniem, na podstawie decyzji sądu wykonania nakazu, odsyłając w tej kwestii do uregulowania zawartego w art. 265 k.p.k. dotyczącego zatrzymania i tymczasowego aresztowania stosowanego przez organy krajowe na podstawie k.p.k.. Przy czym dodać trzeba, iż podstawę prawną do ewentualnego zaliczenia okresu rzeczywistego pozbawienia wolności w państwie wykonania nakazu będzie stanowić art. 607f k.p.k. w zw. z art. 63 k.k.. Jeżeli chodzi o uwagi skarżącego przytoczone za komentatorami to art. 259§2 k.p.k. czy 264§1 k.p.k. dotyczą podstaw stosowania tymczasowego aresztowania, które sąd zobowiązany jest badać na każdym etapie jego stosowania oraz postępowania i w żadnym wypadku nie modyfikują one sposobu liczenia terminów określonych w art. 598§1 k.p.k. w zw. z art. 263 k.p.k., gdyż przecież wystąpienie przesłanek z tych przepisów czyni areszt bezpodstawnym, prowadząc do jego uchylecia.

Bezzasadna jest przy tym uwaga apelującego (s. 4 uzas. apelacji) oraz twierdzenia wnioskodawcy, iż każdy okres pozbawienia wolności za granicą należy wliczać do terminów, o jakich mowa w art. 263 k.p.k., a ma to wynikać z treści §2 art. 598 k.p.k. i art. 265 k.p.k.. Nie wszystkie okresy pozbawienia wolności za granicą, lecz tylko takie, o jakich mowa w art. 607f k.p.k., a mianowicie faktyczne pozbawienie wolności w państwie wykonania ENA stosowane przez sąd państwa (inne organy) wykonania ENA i związane z wykonaniem ENA mogą być zaliczone na poczet kary pozbawienia wolności na podstawie art. 607f k.p.k. w sprawie, w której sąd polski wydał europejski nakaz aresztowania.

Odwołanie się przez pełnomocnika do treści art. 605§1 k.p.k., który nawiązuje do odpowiedniego stosowania art. 263 k.p.k. przy areszcie ekstradycyjnym, nie stoi na przeszkodzie do zaaprobowania stanowiska Sądu I instancji, bowiem dotyczy on instytucji o innym charakterze, a mianowicie wykonania przez sąd (władze) polski wniosku o ekstradycję. Podobnej instytucji, do tej, do której odnoszą się uregulowania art. 605§1 k.p.k., a mianowicie przekazania osoby ściganej na podstawie ENA, dotyczą orzeczenia sądów apelacyjnych we Wrocławiu i w Katowicach przywoływane przez wnioskodawcę. Skoro omawiane instytucje zawierają odrębne, szczególne uregulowania dotyczące tymczasowego aresztowania w odmiennych sytuacjach procesowych, w których, w pierwszym przypadku, ustawodawca, nie określając podstaw, jakimi winien kierować się sąd rozważając celowość zastosowania tymczasowego aresztowania, odsyła jedynie do uregulowania zawartego w treści art. 263 k.p.k., określającego jedynie terminy i organy uprawnione do jego przedłużania, a w drugiej sytuacji - art. 607k§3 k.p.k., przepis ten, ze względu na jego samoistny charakter, w sposób odrębny reguluje tak podstawy tymczasowego aresztowania, jak i okresy jego stosowania, to w konsekwencji należy dojść do wniosku, iż unormowania zawarte w tych dwóch przepisach nie mogą mieć decydującego wpływu na interpretację art. 598 k.p.k. oraz wykładanie kwestii stosowania art. 263 k.p.k. przy obliczaniu terminów do przedłużenia tymczasowego aresztowania w stosunku do ściganego, co do którego sąd polski wystąpił do państwa członkowskiego UE o przekazanie na podstawie ENA. Zatem brak odniesienia w rozdziale 65a k.p.k., takiego jak w art. 605§1 k.p.k., do odpowiedniego stosowania art. 263 k.p.k., nie prowadzi do konkluzji, iż nie jest możliwe uznanie, iż terminy przewidziane w art. 263 k.p.k. biegną w stosunku do osoby przekazanej na podstawie ENA od chwili przejścia tej osoby. Podkreślić jeszcze raz należy, iż przemawiają za tym argumenty omówione wyżej, a w szczególności to, iż okresu pozbawienia wolności, zatrzymania, tymczasowego aresztowania stosowanego w państwie wykonania ENA nie można uznać za tymczasowe aresztowanie stosowane na podstawie postanowienia polskiego sądu, co w sposób jednoznaczny stoi na przeszkodzie w zaliczeniu tego okresu do łącznego czasu trwania tymczasowego aresztowania określanego w art. 263 k.p.k.. Natomiast nie ulega wątpliwości, iż okresy te podlegają zaliczeniu na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności według reguł określonych m.in. w art. 607f k.p.k. i 63 k.k..

Wbrew stanowisku wnioskodawcy taka interpretacja powyższych unormowań nie narusza tak przepisów konstytucji, jak i konwencji o ochronie praw człowieka i jest powszechnie zaaprobowana. Chociaż Sąd I instancji nie rozważał szczegółowo relacji, jakie zachodzą pomiędzy przepisami art. 598 i 265 k.p.k., to jednak dla wydania trafnego rozstrzygnięcia nie było to konieczne.

Jeżeli chodzi o wątpliwości interpretacyjne dotyczące oceny okresu tymczasowego aresztowania w sytuacji, kiedy osoba zatrzymania na podstawie ENA zostanie następnie niewinniona, to odpowiedź na to pytanie znajduje się w uwagach zamieszczonych wyżej, a i szczegółowe odnośnienie się do tej kwestii na tym etapie postępowania karnego nie wydaje się potrzebne dla oceny prawidłowości zaskarżonego rozstrzygnięcia. Można jedynie nadmienić, iż przy weryfikacji tego zagadnienia, o ile w ogóle to nastąpi, sąd powinien uwzględniać przesłanki z art. 552§4 k.p.k., szczegółowo badając czy cały okres pozbawienia wolności za granicą na podstawie decyzji sądu bądź innego organu państwa wykonania nakazu był związany z przekazaniem oskarżonego do sprawy w której sąd polski wydał europejski nakaz aresztowania. Innymi słowy Sąd rozpoznający tę kwestię powinien zbadać, czy w przypadku skazania okres ten podlegałby zaliczeniu na poczet orzeczonej kary, stosownie do art. 607f k.p.k. i art. 63 k.k.. Prowadzi to również do wniosku, iż rozpoczęcie biegu terminów przewidzianych w art. 263 k.p.k., od momentu przekazania ściganego do Polski, nie na wpływu na zasadność roszczenia o odszkodowanie, o jakim pisze wnioskodawca, ani też nie przesądza o ostatecznym rozstrzygnięciu sprawy (uznaniu za winnego).

Zupełnie nietrafiony jest też przykład podawany przez wnioskodawcę związany z zatrzymaniem osoby na 48 godzin w areszcie policyjnym, bowiem, wbrew stwierdzeniu wnioskodawcy, sąd polski ma nad nim kontrolę, gdyż przecież na takie zatrzymanie przysługuje zażalenie (art. 246 k.p.k.), które rozpoznaje właśnie sąd. Natomiast w odniesieniu do zatrzymania i aresztu stosowanego przez państwo wykonania ENA takiej bieżącej kontroli (tj. w chwili stosowania tych instytucji przez państwo wykonania ENA) sąd polski nie ma. Ostatecznej weryfikacji okresu pozbawienia wolności stosowanego w państwie wykonania nakazu sąd dokonuje przy wyrokowaniu, rozstrzygając czy okres ten podlega zaliczeniu na poczet kary. Kontroli tymczasowego aresztowania stosowanego przez sąd wykonania nakazu sąd polski dokonuje również od chwili przejścia ściganego, ale na innej płaszczyźnie, bo pod kątem ogólnych i szczególnych przesłanek do stosowania tego środka, a więc w takim zakresie o jakim pisze skarżący pełnomocnik wnioskodawcy powołując się na jednego komentatorów Kodeksu postępowania karnego (art. 259, art. 264 k.p.k.)

Twierdzenia wnioskodawcy o lukach prawnych w przepisach dotyczących wykonania zagranicznego ENA są nietrafione, podobnie jak i jego stwierdzenia dotyczące wprowadzania go w błąd przez Sąd Okręgowy i Sąd Apelacyjny, bądź naruszenia przy interpretacji przepisów i ocenie faktów art. 5 k.p.k., bowiem wobec R. G. nie był wykonywany zagraniczny ENA tak jak on to rozumie, a to sąd polski wydał ENA i występował do państwa członkowskiego Unii Europejskiej o przekazanie R. G. jako osoby ściganej. W związku z tym, a także i z powodu wydania zaskarżonego rozstrzygnięcia oraz mając na względzie argumentację przedstawioną wyżej, Sąd odwoławczy nie dostrzega naruszenia art. 91 konstytucji RP bądź deklaracji praw człowieka czy art. 5 k.p.k.. Nie sposób również uznać, jako zasadnego, twierdzenia R. G. dotyczącego naruszenia prawa materialnego, a więc art. 263 k.p.k. i 598§1 k.p.k., skoro te przepisy mają charakter proceduralny. Poza tym podnoszony przez wnioskodawcę i to wielokrotnie brak odesłania w rozdziale 65b do art. 598 k.p.k., jest bezprzedmiotowy na gruncie tej sprawy, jako że przecież ENA był stosowany wobec wnioskodawcy na podstawie rozdziału 65a i art. 607a k.p.k.. Natomiast w świetle całokształtu rozważań Sądu odwoławczego zamieszczonych w pisemnych motywach wyroku nie można uznać odwołania się przez Sąd I instancji do uregulowań art. 598 k.p.k., tak jak oczekuje tego R. G., jako naruszenia prawa, gdyż takie postąpienie Sądu Okręgowego jest w pełni aprobowane przez orzecznictwo i piśmiennictwo, co wynika z przedstawionej argumentacji i zapatrywań przytoczonych wyżej.

Wobec powyższego na podstawie art. 437§1 k.p.k. i 457§2 k.p.k. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji, nie dostrzegając również innych powodów odwoławczych, tak bezwzględnych jak i względnych, przemawiających za uchyleniem bądź zmianą wyroku.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu R. G. Sąd odwoławczy orzekł na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26.05.1982 r. Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2002 r., Nr 123 poz. 1058 z późn. zm.) i § 14 ust. 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 z późn. zm.), przyznając adwokatowi D. M. wynagrodzenie za świadczoną pomoc prawną przed Sądem Apelacyjnym w Szczecinie w niniejszym postępowaniu.